

TOELICHTING

I. Algemeen deel

1. Inleiding

Deze ministeriele regeling strekt ertoe eigenaren van maatschappelijk vastgoed te stimuleren om hun vastgoed te verduurzamen. In het Nederlandse Klimaatakkoord staat beschreven dat maatschappelijk vastgoed een voorbeeldrol heeft te vervullen door duurzame gebiedsontwikkeling aan te jagen. Daarnaast is met 12 maatschappelijke sectoren afgesproken dat er sectorale routekaarten worden opgesteld.¹ In deze routekaarten staat beschreven wat het vertrekpunt van de betreffende sector is en volgens welke planning de sector op een kosteneffectieve manier toewerkt naar het streefdoel voor 2030 en een CO₂-arme vastgoedportefeuille in 2050. Uit de sectorale routekaarten is op te maken dat er extra ondersteuning en begeleiding nodig is om de klimaatdoelen voor het maatschappelijk vastgoed te realiseren.

In de Miljoenennota 2022 heeft het kabinet aangekondigd 6,8 miljard euro extra uit te geven aan een pakket aan maatregelen voor het klimaat.² Deze middelen zijn enerzijds bedoeld om uitvoering te geven aan het Urgenda-vonnis en anderzijds voor het realiseren van doelstellingen uit het Klimaatakkoord. Als onderdeel van het pakket aan maatregelen is er 525 miljoen euro ter beschikking gesteld voor het versneld verduurzamen van bestaand maatschappelijk vastgoed.³ Met deze middelen wil het kabinet een impuls geven aan de verduurzamingsopgave voor het maatschappelijke vastgoed. Het beschikbare budget wordt ingezet om het Rijksvastgoed te verduurzamen en om eigenaren van maatschappelijk vastgoed tegemoet te komen in de kosten die zij maken om te verduurzamen.

In de zomer van 2021 heeft de Europese Commissie een wetgevingspakket aangekondigd onder de titel *Fit for 55*⁴. Het pakket is er op gericht om netto broeikasgasemissies tegen 2030 ten opzichte van het niveau van 1990 met minstens 55 procent kunnen te verlagen. De specifieke maatregelen voor maatschappelijk vastgoed tonen aan dat ook de Europese Commissie een voorbeeldrol verwacht voor maatschappelijk vastgoed.

In het coalitieakkoord 'Omzien naar elkaar, voortuitkijken naar de toekomst' dat op 15 december 2021 is gepresenteerd is aangegeven dat de klimaatdoelstelling in de Klimaatwet zal worden aangescherpt van 49% naar 55% CO₂-reductie in 2030 ten opzichte van 1990. Het kabinet heeft in het regeerakkoord afgesproken zich in het beleid te richten op een hogere opgave, wat neerkomt op circa 60% in 2030.⁵ Daarvoor is een indicatief additioneel bedrag van 2,75 miljard euro opgenomen voor het verduurzamen van maatschappelijk vastgoed tot en met 2030.

2. Inhoud van de regeling

2.1 Doel van de regeling

Het doel van deze regeling is het tempo voor verduurzaming van het maatschappelijk vastgoed te verhogen door eigenaren van maatschappelijk vastgoed te stimuleren om te investeren in verduurzamingsmaatregelen binnen de bestaande vastgoedvoorraad. Via de regeling kunnen eigenaren van maatschappelijk vastgoed tegemoet worden gekomen bij de kosten die zij maken bij het uitvoeren van combinaties van verduurzamingsmaatregelen die bijdragen aan het verbeteren van de energiestaat van een gebouw en CO₂-emissiereductie tot gevolg hebben. Op deze wijze wordt er een bijdrage geleverd aan de bijgestelde klimaatdoelstelling van 55% CO₂-reductie in 2030 en worden eigenaren van maatschappelijk vastgoed ondersteund bij de voorbeeldrol die van hen wordt verwacht.

---

¹ [Klimaatakkoord hoofdstuk gebouwde omgeving \(2019\)](#)

² [Miljoenennota 2022, p 34](#)

³ [Bijlage Miljoenennota 2022, p 394](#)

⁴ ["Fit for 55": het EU-klimaatstreefdoel voor 2030 bereiken op weg naar klimaatneutraliteit](#)

⁵ [Coalitieakkoord 'Omzien naar elkaar, voortuitkijken naar de toekomst' \(2021\)](#)

2.2 Doelgroep van de regeling

De doelgroep eigenaren van maatschappelijk vastgoed is zeer divers en uiteen te zetten in verschillende sectoren met een eigen karakter, maatschappelijke doelstelling, (huisvestings-)behoefte en bekostigingsstructuur. Concreet gaat het om sectoren zoals decentrale overheid, onderwijs, zorg en welzijnsinstellingen en Rijksmonumenten. Maatschappelijke instellingen kunnen kleinschalig georganiseerd zijn met één of enkele gebouwen in eigendom en zonder specifieke inhoudelijke kennis over vastgoedmanagement en verduurzaming, soms geleid door vrijwilligers. Aan de andere kant van het spectrum zijn er instellingen met grote vastgoedportefeuilles en met een professionele interne vastgoedorganisatie. Deze organisatorische uitersten hebben verschillende behoeften als het gaat om ondersteuning bij het verduurzamen van maatschappelijk vastgoed. Naast deze regeling is er voor kleine maatschappelijke vastgoedeigenaren een ontzorgingsprogramma opgezet waarmee zij geholpen kunnen worden met duurzaamheidsadvies en het opstarten van verduurzamingsprojecten. Daarnaast kunnen alle maatschappelijke instellingen voor advies terecht bij de Kennis- en Innovatieplatform verduurzaming maatschappelijk vastgoed. Van eigenaren met een grote vastgoedportefeuille wordt verwacht dat zij, in lijn met het klimaatakkoord, portefeuilleroutekaarten en uitvoeringsprogramma's opstellen.

Vanwege de grote diversiteit en uiteenlopende behoeften binnen de doelgroep is er behoefte aan een duidelijke afbakening van de doelgroep en aan controlemogelijkheden om er zeker van te zijn dat er niet door oneigenlijke partijen wordt aangevraagd. In deze regeling wordt de definitie van maatschappelijk vastgoed gehanteerd om te bepalen welke eigenaren van maatschappelijk vastgoed in aanmerking komen voor een subsidieaanvraag. Enkel eigenaren die vallen onder de definitie maatschappelijk vastgoed komen in aanmerking.

Onder maatschappelijk vastgoed wordt verstaan:

- Een gebouwde onroerende zaak in eigendom van provincies, gemeenten en waterschappen;
- Een gebouwde onroerende zaak in eigendom van onderwijsinstellingen in het funderend onderwijs (primair, voortgezet en speciaal onderwijs) en in het beroepsonderwijs (middelbaar- en hoger beroepsonderwijs en het wetenschappelijk onderwijs);
  - In het funderend onderwijs kan er sprake zijn van een scheiding tussen het juridisch eigendom dat belegd is bij schoolbesturen en het economisch eigendom dat belegd is bij een gemeente. In deze regeling komen beide instellingen in aanmerking voor een subsidieaanvraag. Het is aan het betreffende schoolbestuur en gemeente om gezamenlijk te bepalen wie de aanvraag doet.
  - Op basis van de Wet op hoger beroepsonderwijs en wetenschappelijk onderzoek worden ook academische ziekenhuizen gerekend tot deze doelgroep.
- Een gebouwde onroerende zaak in eigendom van zorginstellingen, zoals algemene ziekenhuizen, eerstelijnszorgaanbieders en langdurige zorgaanbieders;
  - Zorginstellingen die in aanmerkingen komen voor subsidie beschikken over een door het CIBG verleende toelating in het kader van de Wet Toelating Zorginstellingen (Wtzi).
  - Deze doelgroep kent subcategorieën met een overwegend commerciële bedrijfsmatige insteek; daarom is er op basis van in aanmerking komende AGB-codes een voorselectie gemaakt van instellingen die in aanmerking komen.
- Een gebouwde onroerende zaak in eigendom van culturele instellingen met een culturele algemeen nut beogende instelling;
  - Deze doelgroep kent subcategorieën met een overwegend commerciële bedrijfsmatige insteek daarom is er gekozen om op basis van het register voor culturele algemeen nut beogende instellingen te bepalen en te controleren welke instellingen in aanmerking komen voor subsidie.
- Niet woonhuis-Rijksmonumenten. Deze regeling is gericht op maatschappelijk vastgoed in de zin van utiliteitsgebouwen. Voor Rijksmonumenten die als woonhuis gebruikt worden zijn andere regelingen beschikbaar. In de eerste tranche wordt enkel gekeken naar gebouwen met een Rijksmonument-status. Eigenaren van gemeentelijke monumenten

kunnen wel in aanmerking als zij voldoen aan een van de overige punten onder de definitie van maatschappelijk vastgoed.

- Een gebouwde onroerende zaak in eigendom van stichtingen, verenigingen of coöperaties ter exploitatie en beheer van gebouwen met een publieksfunctie, waaronder in elk geval behoort een buurthuis, dorps huis, wijkcentrum of gemeenschapscentrum.
  - Dit is een doelgroep met veel diversiteit. Het risico op oneigenlijk gebruik van de regeling ligt binnen deze doelgroep hoger dan bij de bovenstaande subcategorieën. Op basis van in aanmerking komende SBI-codes kunnen instellingen gebruik maken van de regeling. Instellingen die op basis van een SBI code gebruik maken van de regeling moeten daarnaast inzicht geven in dat zij een actuele publieke vergoeding ontvangen van een openbaar lichaam voor het in stand houden van de gebouwen.

2.3 Opzet van de regeling

Om eigenaren van maatschappelijk vastgoed tegemoet te komen wordt er ingezet op een meerjarige regeling waarbij op termijn mogelijk ook een deel van de indicatieve additionele middelen uit het coalitieakkoord worden ingezet tot en met 2030. Het huidige budget is beschikbaar gesteld via de Miljoenennota 2022 en is verdeeld over de begrotingsjaren 2022, 2023 en 2024. De regeling die voor ligt heeft betrekking op de eerste aanvraagronde voor het jaar 2022 en heeft een subsidieplafond van 51,8 miljoen euro.

In 2023 en 2024 volgen er wijzigingsregelingen met nieuwe aanvraagrondes. Door het gefaseerd inzetten van de beschikbare middelen wordt de mogelijkheid gecreëerd om lessen te leren uit de voorgaande aanvraagronde en wijzigingen aan te brengen waardoor de regeling beter toegespitst kan worden op de behoefte van de doelgroep.

2.4 . Soorten maatregelen

2.4.1 Combinaties van maximaal drie maatregelen

Eigenaren kunnen een aanvraag doen voor maximaal drie verduurzamingsmaatregelen, zij maken daarbij gebruik van een lijst met in aanmerking komende maatregelen zoals bedoeld in bijlage 2. Aanvullend op de subsidie voor verduurzamingsmaatregelen kunnen aanvragers subsidie krijgen voor het energieadvies dat wordt ingediend bij de subsidieaanvraag of voor het opstellen van een energielabel na het uitvoeren van de verduurzamingsmaatregelen.

De maatregelenlijst uit bijlage 2 is gedestilleerd uit maatregelen van de energielijst van de Energie-investeringsaftrek (EIA), de Milieu-investeringsaftrek (MIA) en aangevuld met maatregelen die geschikt zijn voor onderdelen van het maatschappelijk vastgoed, zoals specifieke maatregelen en technische specificaties die toegespitst zijn op Rijksmonumenten. Door middel van de mogelijkheid om een tegemoetkoming aan te vragen voor een combinatie van maatregelen wordt beoogd de regeling toegankelijk te maken voor kleine instellingen. Kleinschalig georganiseerde vastgoedeigenaren hebben over het algemeen minder mogelijkheden om verduurzamingsmaatregelen voor te financieren, om integrale projecten te organiseren en om relatief dure maatwerkadviezen op te laten stellen.

Bij een subsidieaanvraag wordt verwacht dat er een energieadvies is opgesteld. In het energieadvies wordt onderbouwd waarom er voor een specifieke combinatie van maatregelen wordt gekozen, welk potentieel effect dat heeft op het energieverbruik en wordt er een inschatting gemaakt welke kosten daarmee gemoeid zijn. Binnen het kader van energieadviezen zoals beschreven in bijlage 3 is het voor aanvragers mogelijk om een laagdrempelig energieadvies in te dienen of om gegevens over te nemen uit soortgelijke rapportages. Dit kan bijvoorbeeld via een advies via het ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed, via de subsidie verduurzaming MKB of een energiescan of een vastgestelde portefeuilleeroutekaart. Voorwaarde is dat de gegevens die gebruikt worden niet ouder zijn van 12 maanden.

2.4.2 Een integraal project

Vanaf vier of meer maatregelen wordt er uitgegaan van een integraal project. Bij een integraal project kan er subsidie voor een pakket aan verduurzamingsmaatregelen worden aangevraagd. Aanvullend op de subsidie voor een pakket aan verduurzamingsmaatregelen kunnen aanvragers subsidie krijgen voor het erkend of gecertificeerd maatwerkadvies dat wordt ingediend bij de subsidieaanvraag of voor het opstellen van een energielabel na het uitvoeren van een integraal verduurzamingsproject.

Integrale projecten zijn over het algemeen complex van aard, naast het verduurzamen van het gebouw zijn er vaak andere opgaven die gerealiseerd moeten worden. Van integrale projecten bij bestaand maatschappelijk vastgoed kan sprake zijn als er bijvoorbeeld een moment van grootschalig onderhoud of levensduur verlengende renovatie gepland staat.

Op basis van een erkend of gecertificeerd advies kunnen aanvragers subsidie aanvragen voor alle kosten die binnen een project verbonden zijn aan het verbeteren van de energieprestatie van een gebouw. Dit geeft zekerheid aan de aanvrager en aan de controlerende instantie dat de subsidie-uitkering betrekking heeft op de voor de aanvrager gewenste maatregelen.

De frequentie van investeringen op het niveau van grootschalig onderhoud of levensduur verlengende renovatie ligt op ongeveer één keer in de 20 jaar. Dit betekent dat er bij integrale projecten waar nu een aanvraag voor wordt gedaan rekening gehouden moet worden klimaatdoelstellingen en normering op lange termijn. Om dit te ondervangen wordt er bij integrale projecten een hoog ambitieniveau verwacht die in lijn ligt met de klimaatdoelstellingen van het kabinet.

3. Relatie met andere wet- en regelgeving

3.1 Kaderbesluit BZK-subsidies

Deze regeling is gebaseerd op het Kaderbesluit BZK-subsidies (en de daaraan ten grondslag liggende Kaderwet overige BZK-subsidies). Het Kaderbesluit bevat bepalingen die zich richten tot degene die subsidie aanvraagt of ontvangt. In voorkomend geval zullen subsidieaanvragers of – ontvangers daarom met regels uit het Kaderbesluit BZK-subsidies te maken krijgen, ook wanneer die regels niet expliciet zijn genoemd in deze subsidieregeling. Als er regels gelden vanuit het Kaderbesluit BZK-subsidies is dit waar relevant toegelicht in het artikelsgewijze deel van de toelichting.

3.2 Staatssteunrecht

In deze subsidieregeling zijn regels opgenomen die voortkomen uit het staatssteunrecht. Als de overheid subsidie verleent aan een onderneming kan dit te kwalificeren zijn als staatssteun. Het begrip 'onderneming' dient daarbij breed uitgelegd te worden; het uitvoeren van een economische activiteit (ook zonder winstoogmerk) kan er op zichzelf al toe leiden dat er sprake is van een onderneming. Niet iedere doelgroep die in aanmerking komt voor deze regeling geldt als een onderneming. Zo vallen de decentrale overheden en onderwijsinstellingen in principe buiten het staatssteunverbod. Echter de inschakeling van derden voor investeringen of adviesdiensten betreft wel activiteiten en de uiteindelijke begunstigen zijn dan de ondernemingen die deze diensten aanbieden. Vandaar dat het staatssteunrecht direct of indirect voor de hele doelgroep van toepassing is. Staatssteun is gereguleerd op Europees niveau en zal op basis van Europese recht gerechtvaardigd moeten worden.

3.2.1 Algemene Groepsvrijstellingsverordening

Het deel 'Steun voor milieubescherming' van de Algemene Groepsvrijstellingsverordening geeft de mogelijkheid om subsidie voor de kosten van energiebesparende maatregelen (artikel 38) en subsidie voor de kosten uit energie uit hernieuwbare energiebronnen (artikel 41) te verstrekken. De AGVV stelt daarbij voorwaarden, zo heeft het onder meer tot gevolg dat er sprake moet zijn van een aantoonbaar stimulerend effect van de

subsidies, waardoor de subsidies alleen voorafgaand aan het verrichten van de activiteiten kunnen worden aangevraagd.

Daarnaast dient voor verlening van deze subsidie te worden vastgesteld dat er geen sprake is van een onderneming in moeilijkheden als bedoeld in artikel 2, achttiende lid, van de Algemene Groepsvrijstellingsverordening. Ook mag er geen sprake zijn van een onderneming ten aanzien waarvan een bevel tot terugvordering van steun uitstaat als bedoeld in artikel 1, vierde lid, onder a, van de Algemene Groepsvrijstellingsverordening. Om hieraan te voldoen zijn deze voorwaarden opgenomen als afwijzingsgronden in artikel 11 en artikel 18.

Om gebruik te kunnen maken van deze groepsvrijstelling in de AGVV mag maximaal 30% van de kosten voor energiebesparende maatregelen of voor energie uit hernieuwbare energiebronnen worden gesubsidieerd.

Specifiek voor energiebesparende maatregelen geldt dat de in aanmerking komende kosten tot een vermindering van ten minste 20 % van de vraag naar primaire energie in geval van renovatie en tot besparingen van primaire energie van ten minste 10 % in vergelijking met de drempel die voor de vereisten van bijna-energieneutrale gebouwen is vastgesteld in de nationale maatregelen ter uitvoering van Richtlijn 2010/31/EU van het Europees Parlement en de Raad.

3.2.2 *De-minimisverordening*

In deze subsidieregeling wordt gebruik gemaakt van de de-minimisverordening. De de-minimisverordening gaat uit van de gedachte dat de staatssteun is gerechtvaardigd door de beperkte hoogte ervan. Dit kader geeft daarom een maximum voor het bedrag dat de subsidieontvanger mag ontvangen aan de-minimissteun (€ 200.000 per drie belastingjaren). Hierbij is van belang dat alle ontvangen de-minimissteun meetelt, dus ook de-minimissteun die is verstrekt op grond van andere subsidies van het Rijk of de decentrale overheid. De de-minimissteun mag, in tegenstelling tot steun op grond van de Algemene Groepsvrijstellingsverordening, ook worden verleend op het moment dat de activiteiten lopende zijn of al zijn afgerond.

3.2.3 *Cumulatie in de zin van de AGVV en de-minimisverordening*

Samenloop van subsidies is toegestaan, behoudens hetgeen bepaald in artikel 11 en artikel 18, en mits voor dezelfde activiteiten geen subsidie wordt verkregen via andere regelingen of andere bestuursorganen. Voor aanvragen die gerechtvaardigd worden door de Algemene Groepsvrijstellingsverordening geldt het maximum van 30% van de subsidiabele kosten of maximaal 2,5 miljoen euro per aanvraag. Bij aanvragen die gerechtvaardigd worden door de de-minimisverordening mag er, zoals eerder aangegeven, niet meer dan € 200.000 aan zogenoemde de-minimissteun worden verleend per drie belastingjaren. Bij het toetsen van cumulatie van staatssteun kunnen echter meerdere staatssteunkaders en -regels een rol spelen. Deze regeling controleert daarom niet op samenloop met andere subsidies die later worden aangevraagd dan de subsidie op grond van deze regeling, op subsidies die vallen binnen een ander staatssteunkader of op subsidies voor andere activiteiten. De rechtmatigheid van de verstrekking van die andere subsidies zal bij de betreffende aanvragen van die subsidies getoetst (moeten) worden.

3.3 *Bouwbesluit / Besluit Bouwwerken Leefomgeving*

Het is vanaf 1 januari 2023 verboden om een kantoorgebouw in gebruik te nemen of te gebruiken zonder een geldig energielabel als bedoeld in het Besluit energieprestatie gebouwen met een maximumwaarde voor primair fossiel energiegebruik van 225 kWh/m² jr, bepaald volgens NTA 8800. De regeling die voorligt geeft tot 31 december 2022 de mogelijkheid om maatregelen voor kantoorgebouwen in eigendom van maatschappelijke vastgoedeigenaren zonder energielabel te subsidiëren. Vanaf 2023 zullen kantoren met waardes boven de hierboven genoemde maximumwaarde uitgesloten worden van subsidie.

3.4 *Besluit energieprestatie gebouwen /Bbl*

In het besluit energieprestatie gebouwen is opgenomen dat gebouwen met een

gebruiksoppervlak groter dan 250 m² die in gebruik zijn bij een overheidsinstelling een en die veelvuldig door het publiek bezocht een geldig energieprestatiecertificaat op een zichtbare plaats moeten aanbrengen. Omdat deze regeling ook betrekking heeft op de openbare lichamen provincies, gemeenten en waterschappen is het mogelijk dat er een aanvraag wordt gedaan voor gebouwen die aan deze verplichting moeten voldoen. Indien dit het geval is dient de aanvrager verplicht een verwijzing op te nemen naar het geldige energieprestatiecertificaat. Bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet gaat dit besluit op in het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl).

3.5 *Activiteitenbesluit milieubeheer (Energiebesparingsplicht)*

Het Activiteitenbesluit milieubeheer verplicht bedrijven en instellingen om alle energiebesparende maatregelen met een terugverdientijd van 5 jaar of minder uit te voeren. Dit is de energiebesparingsplicht. Deze geldt voor bedrijven en instellingen (Wet milieubeheer-inrichtingen) die per jaar vanaf 50.000 kWh of 25.000 m³ aardgas of een equivalent daarvan verbruiken. Bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet gaat dit besluit op in het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal).

Voor instellingen die een aanvraag doen voor een gebouw dat moet voldoen aan de energiebesparingsplicht gelden aanvullende maatregelen. Zo zijn erkende maatregelen die een onderdeel vormen van de energiebesparingsplicht uitgesloten van subsidie.

3.6 *Verhouding tot andere subsidieregelingen*

3.6.1 *Ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed*

Kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren kunnen voor het verduurzamen van hun gebouwen terecht bij het ontzorgingsprogramma binnen hun provincie. Via dit programma kunnen eigenaren van maatschappelijk vastgoed gebruik maken van advies en ondersteuning op maat. Deze diensten worden kosteloos beschikbaar gesteld. Kleine maatschappelijke vastgoedeigenaren kunnen daarom gebruik maken van zowel het ontzorgingsprogramma als de regeling die voor ligt.

3.6.2 *Investeringssubsidie duurzame energie en energiebesparing (ISDE) voor zakelijke gebruikers*

Via de ISDE kunnen zakelijke gebruikers, waaronder maatschappelijke instellingen, een financiële tegemoetkoming krijgen voor duurzaamheidsmaatregelen die gericht zijn op het produceren van duurzame energie of het aansluiten op een warmtenet. Deze specifieke maatregelen zijn ook opgenomen als subsidiabele maatregelen in de regeling die voor ligt. Aanvragers hebben geen recht op subsidie voor maatregelen waar via de ISDE al een subsidie voor is verstrekt.

3.6.3 *Energie Investeringsaftrek (EIA) en Milieu Investeringsaftrek (MIA)*

De EIA en MIA zijn fiscale aftrekregelingen. De regeling biedt direct financieel voordeel aan ondernemers die investeren in energiebesparende bedrijfsmiddelen en duurzame energie. Naast de afschrijving mag voor deze investeringen een extra bedrag afgetrokken worden van de winst. Maatschappelijke instellingen die in Nederland inkomsten- of vennootschapsbelasting betalen komen in aanmerking voor de EIA en/ of MIA. Van deze instellingen wordt verwacht dat zij van deze regelingen gebruik maken en komen daarom niet in aanmerking voor de regeling die voor ligt.

3.6.4 *Stimulering bouw en onderhoud sportaccommodaties (BOSA)*

De BOSA is bedoeld voor amateursportorganisaties. Deze organisaties kunnen subsidie aanvragen voor bouw- en onderhoudskosten van sportaccommodaties en aanschaf van sportmaterialen. Onderdeel van deze regeling een aanvullende subsidie voor verduurzamingsmaatregelen, waaronder energiemaatregelen. Omdat amateursportorganisaties aanspraak kunnen maken op de BOSA komen zij niet in aanmerking voor de regeling die voor ligt.

3.6.5 *Specifieke uitkering ventilatie in scholen (SUViS)*

De SUViS is een specifieke uitkering aan gemeenten om het binnenklimaat van bestaande schoolgebouwen te verbeteren. Het gaat om de financiering van bouw- en

installatiekosten. De activiteiten die in het kader van SUViS gesubsidieerd kunnen worden hebben een overlap met enkele maatregelen in bijlage I. Daarnaast kunnen projecten zoals bedoeld in de SUViS gezien worden als integrale projecten. Om overlap tussen beide regelingen te voorkomen komen projecten waar een SUViS aanvraag voor is beschikbaar niet in aanmerking voor subsidie voor een integraal project binnen de regeling die voor ligt. Het is wel mogelijk om een aanvraag te doen voor combinaties van maatregelen zolang deze geen betrekking hebben op het verbeteren van het binnenklimaat. Maatregelen die niet mogen worden opgevoerd betreffen in ieder geval onderdelen D3 tot en met D8 uit de bijlage.

3.6.6 *Subsidie instandhouding rijksmonumenten (Sim)*

De Sim is bedoeld voor eigenaren van Rijksmonumenten die geen woonhuis zijn. Via deze regeling kunnen zij aanspraak maken op subsidie voor het in stand houden van een monument en voor het laten uitvoeren van verduurzamingsonderzoeken. Indien er een beschikking is afgegeven voor een verduurzamingsonderzoek in het kader van de Sim dan is het niet toegestaan dat deze kosten worden opgenomen in de regeling die voor ligt.

4. Uitvoering, toezicht en handhaving

De regeling wordt uitgevoerd door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (hierna: RVO), in mandaat van de minister voor VRO. Dit houdt in dat RVO de aanvragen ontvangt en beoordeelt en de beschikkingen verstuurt. De aanvragen tot subsidieverlening en vaststelling zullen zoveel mogelijk geautomatiseerd beoordeeld worden op basis van bekende en gevraagde gegevens. Voor de staatssteuntoets kan gebruik worden gemaakt van een op de RVO-site beschikbaar gestelde de-minimisverklaring. RVO houdt toezicht op de ingediende aanvragen en zal ook steekproefsgewijs handavingscontroles doen. De handavingscontroles kunnen deskcontroles en controles op locatie zijn.

Subsidieaanvragen lager dan 25.000 euro worden direct vastgesteld. De aanvrager geeft in een tijdsplanning die wordt ingediend conform artikel 11, derde lid, onderdeel d van het Kaderbesluit aan wanneer verwacht wordt dat de verduurzamingsmaatregelen zijn uitgevoerd. Als later blijkt dat de maatregelen niet zijn uitgevoerd kan de subsidievaststelling worden gewijzigd dan wel ingetrokken.

Bij aanvragen vanaf 25.000 euro wordt er conform aanwijzing 15 van de Regeling vaststelling Aanwijzingen voor subsidieverstreking bij het verzoek tot vaststelling een (bestuurs-)verklaring inzake werkelijke kosten en opbrengsten gevraagd. De verwachting is dat er bij grotere aanvragen er sprake zal zijn van langere doorlooptijden. Veel eigenaren kunnen pas overgaan tot besluitvorming als er zekerheid is over het verkrijgen van subsidie. Eigenaren van maatschappelijk vastgoed moeten vervolgens in veel gevallen aanbestedingstrajecten doorlopen die extra tijd in beslag nemen. Vanwege sterke prijsontwikkelingen in de bouwsector en de doorlooptijd tussen subsidieaanvraag en inkoop is het moeilijk om vooraf de kosten en opbrengsten van de prestatie realistisch te begroten.

De opgave van de gerealiseerde kosten en opbrengsten vormt de grondslag voor de berekening van het subsidiebedrag. Hierdoor worden detaildiscussies over onderliggende financiële posten voorkomen. Indien de subsidiabele kosten, na aftrek van de gerealiseerde opbrengsten (inclusief gerealiseerde bijdragen van derden) en de gerealiseerde eigen bijdrage, lager zijn dan begroot wordt de subsidie lager vastgesteld. Indien de subsidiabele kosten hoger uitvallen dan begroot, wordt ten hoogste het verleende subsidiebedrag uitgekeerd. Steekproefsgewijs kan RVO de opgegeven totalen controleren.

Bij subsidieaanvragen vanaf 25.000 euro geldt ook dat de aanvrager door middel van een tijdsplanning die wordt ingediend conform artikel 11, derde lid, onderdeel d van het Kaderbesluit BZK-subsidies aan wanneer verwacht wordt dat de verduurzamingsmaatregelen zijn uitgevoerd. Als later blijkt dat de maatregelen niet zijn uitgevoerd kan de subsidievaststelling worden gewijzigd dan wel ingetrokken.

5. Gevolgen

Via de subsidieregeling worden eigenaren van maatschappelijk vastgoed ondersteund bij het vervullen van de beoogde voorbeeldrol zoals deze is beoogd in het Klimaatakkoord en door de Europese Commissie. De lasten zijn direct gerelateerd aan investeringen die eigenaren van maatschappelijk vastgoed doen. Er ontstaan geen lasten voor burgers en voor bedrijven die niet gerelateerd zijn aan maatschappelijk vastgoed.

Op basis van de maximale steunintensiteit van 30% en het beschikbare subsidieplafond van 51,8 miljoen euro wordt er ingeschat dat de eigenaren van maatschappelijk vastgoed ongeveer 100 miljoen euro zelf investeren in het verduurzamen van maatschappelijk vastgoed.

De uitvoering van de regeling door RVO heeft effect voor de lasten van de overheid. Deze lasten worden geschat op € 934.693, wat neerkomt op 1,8% van het subsidiebedrag.

Een inschatting van het milieueffect dat gerealiseerd wordt door alle verduurzamingsmaatregelen die via de regeling worden uitgevoerd is circa 222 kiloton koolstofdioxide-reductie in 2024.

6. Advies en consultatie

6.1 Advies Adviescollege Toetsing Regeldruk (ATR)

Deze paragraaf wordt verder ingevuld na het advies van ATR.

6.2 Preconsultatie

Op 12 januari 2022 en 24 februari 2022 zijn er preconsultatie-bijeenkomsten georganiseerd met vertegenwoordigers van verschillende maatschappelijke sectoren. Tijdens de bijeenkomst is er gezamenlijk gekeken naar hoe de regeling ingericht moet worden zodat deze optimaal aansluit op de behoefte van de doelgroep aansluiten op de doelgroep. De uitkomsten hebben er toe geleid dat er goed is gekeken naar de uiteenlopende behoefte van kleine vastgoedeigenaren en grote vastgoedeigenaren. Op basis van dit gegeven is ervoor gekozen om zowel de mogelijkheid voor subsidie voor een combinatie van losse maatregelen als de mogelijkheid voor een subsidie voor een integraal verduurzamingsproject op te nemen in de regeling.

6.3 Code interbestuurlijke verhoudingen

Deze paragraaf wordt verder ingevuld na de consultatie

6.4 Internetconsultatie

Deze paragraaf wordt verder ingevuld na de consultatie

II. Artikelsgewijs

Artikel 1.

De definities projectkosten en advieskosten zijn relevant voor het bepalen van de hoogte van de subsidie. Bij het traject voor een combinatie van verduurzamingsmaatregelen zijn de kosten voor het energieadvies subsidiabel en kan er optioneel worden gekozen voor het laten opstellen van een energielabel. Bij integrale projecten zijn de advieskosten voor een erkend of gecertificeerd advies subsidiabel en is bij een maatwerkadvies het laten opstellen van een energielabel verplicht. De definities eigenaar, gebouwde onroerende zaak en maatschappelijk vastgoed hebben betrekking op het afbaken van de doelgroep. Vastgoed in eigendom van een zorginstelling moet een code voor algemeen gegevensbeheer hebben (hierna: ABG-Code). Dit is een uniek codenummer van Nederlandse zorgaanbieders of zorgverleningsinstanties. De AGB-code is op grond van de Wet Marktordening Gezondheidszorg sinds 1 januari 2016 verplicht voor alle formele zorgverleners. Daarnaast worden er openbare registers toegepast om te controleren of een aanvrager past binnen de doelgroep. In dat kader zijn de definities SBI-code, handelsregister en Rijksmonumenten register opgenomen.

De definities energieadviseur, energieprestatie en energielabel hebben betrekking op het laten

bepalen van de energieprestatie van maatschappelijk vastgoed. Een energieadviseur geeft advies over de mogelijk te nemen verduurzamingsmaatregelen. De energieprestatie geeft inzicht in de huidige situatie en de beoogde situatie na het uitvoeren van de verduurzamingsmaatregelen.

Verduurzamingsmaatregelen staan centraal in deze regeling. Door middel van het uitvoeren van verduurzamingsmaatregelen wordt beoogd de energieprestatie van gebouwen te verbeteren en de koolstofdioxide-emissies te reduceren.

Artikel 4.

Het eerste lid stelt de termijn vast waarbinnen aanvragen voor subsidies kunnen worden ingediend. Het tweede lid schrijft voor dat voor de aanvraag een vastgesteld formulier moet worden gebruikt. Dit formulier stelt de Rvo, die namens de minister de regeling uitvoert, beschikbaar op haar website.

Artikel 5.

Zoals aangegeven in het algemeen deel van de toelichting bedraagt het beschikbare budget voor subsidieaanvragen op grond van de artikelen 8 en 15 € 51.800.000.

In het tweede lid is de wijze van verdeling van het subsidieplafond geregeld. Deze verdeling gebeurt op volgorde van binnenkomst van de aanvragen. Dit is in lijn met de mogelijkheid die is opgenomen in artikel 9, eerste lid, van het Kaderbesluit BZK-subsidies: de aanvraag die het eerst is binnengekomen, komt het eerst voor subsidie in aanmerking. Een aanvraag geldt als binnengekomen op het moment waarop de aanvraag volledig is. Indien op de dag dat het subsidieplafond wordt bereikt meer dan één aanvraag wordt ontvangen, wordt de onderlinge rangschikking van die aanvragen vastgesteld door middel van loting (artikel 9, tweede lid, van het Kaderbesluit BZK-subsidies). Op grond van artikel 4:25, tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht wordt een subsidie geweigerd voor zover door verstrekking van de subsidie het subsidieplafond zou worden overschreden.

Artikelen 6. Staatssteun

In artikel 6, eerste lid, is bepaald dat steun wordt verstrekt conform de algemene en procedurele bepalingen in Hoofdstuk I en II en artikelen 38, 41 en 53 van de Algemene Groepsvrijstellingsverordening (AGVV) (Investeringssteun ten behoeve van energie-efficiëntie maatregelen, investeringssteun ter bevordering van energie uit hernieuwbare energiebronnen en steun voor cultuur en instandhouding van het erfgoed). De subsidie wordt geacht een stimulerend effect te hebben wanneer de begunstigde ervan, voordat de werkzaamheden aan het project of de activiteit aanvangen een schriftelijke steunaanvraag heeft ingediend.

Deze subsidieregeling verstrekt geen subsidie aan ondernemingen in moeilijkheden. Geen subsidie wordt verstrekt aan ondernemingen ten aanzien waarvan er een uitstaand bevel tot terugvordering is op grond van een eerdere beschikking van de Europese Commissie waarin de steun onrechtmatig en onverenigbaar met de gemeenschappelijke markt is verklaard. Bij de verstrekking van de subsidie worden de cumulatiebepalingen uit artikel 8 van de AGVV in acht genomen. Dit houdt in dat alle voor een bepaald ontwikkelproject verleende staatssteun bij elkaar opgeteld dient te worden om het totale steunbedrag te bepalen. Hierdoor kan worden nagegaan of voldaan is aan de maximale steunintensiteiten uit de artikelen 38, 41 en 53 van de AGVV.

Het is op voorhand niet uit te sluiten dat het verstrekken van subsidies voor bepaalde advieskosten staatssteun kan bevatten. In het tweede lid is bepaald dat de bijdragen voor bepaalde advieskosten voldoen aan de voorwaarden van de de-minimisverordening. Dit betekent dat het voornemen om voor deze activiteiten subsidie te verstrekken, niet vooraf hoeft te worden gemeld bij de Europese Commissie.

Artikel 7.

Artikel 7, eerste lid, bevat de verplichting tot bekendmaking van bepaalde gegevens, indien de

subsidie aan een aanvrager meer bedraagt dan € 500.000. Binnen zes maanden na verlening moet transparantie worden betracht over de gegevens, bedoeld in artikel 9, eerste lid, onderdeel c, van de AGVV, voor zover de individuele steun meer bedraagt dan € 500.000. Het gaat om alle staatssteun voor hetzelfde project of dezelfde activiteiten van de betreffende onderneming. Hiermee worden conform artikel 9 van de AGVV de publicatieverplichtingen nageleefd. Wanneer aan een onderneming maximaal € 500.000,- subsidie wordt verleend hoeven geen gegevens te worden gepubliceerd via de State Aid Transparency Award Module. Over de rapportage wordt jaarlijks gerapporteerd over de totale uitgaven aan het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Artikelen 8 en 15.

De regeling stimuleert eigenaren van maatschappelijk vastgoed om te investeren in maatregelen die de energieprestatie van maatschappelijk vastgoed verbeteren. In artikel 8 is bepaald dat subsidie kan worden verstrekt voor de projectkosten van ten hoogste drie maatregelen als bedoeld in bijlage 2. Indien er subsidie wordt aangevraagd voor ten hoogste drie maatregelen als bedoeld in bijlage 2, kan ook een subsidie worden verstrekt voor het laten opstellen van een energieadvies of een duurzaam monumentenadvies en/of voor het laten opstellen van een energielabel na het uitvoeren van de maatregelen. In artikel 14 is bepaald dat bij integrale verduurzamingsprojecten subsidie kan worden verleend voor de projectkosten die betrekking hebben op het maatregelenpakket dat leidt tot het verbeteren van de energieprestatie van het maatschappelijk vastgoed. Als er subsidie wordt aangevraagd voor de projectkosten van integrale verduurzamingsprojecten, kan er ook subsidie worden verleend voor advieskosten die zijn opgenomen in bijlage 2, onderdelen A.1, A.2, A.3 of L.1 en/of voor het opstellen van een energielabel opgenomen in bijlage 2 onderdeel K.1. Zie ook paragraaf 4 van het algemeen deel..

Artikelen 9 en 16.

In deze artikelen is de hoogte bepaald die de subsidie maximaal kan bedragen. Ingevolge artikel 4 van het Kaderbesluit geldt dat indien er na een subsidieverlening op grond van deze regeling door een bestuursorgaan of door de Europese Commissie nog een subsidie wordt verstrekt voor (een deel van) de subsidiabele kosten, kan slechts een bedrag aan subsidie worden verleend waarmee het maximale subsidiebedrag van deze regeling niet wordt overschreden. Als er door een bestuursorgaan of door de Europese Commissie al een subsidie is verstrekt voor (een deel van) de subsidiabele kosten, kan slechts een bedrag aan subsidie worden verleend waarmee het maximale subsidiebedrag van die regeling niet wordt overschreden.

Artikelen 10 en 17.

In deze artikelen zijn regels gesteld ten aanzien van de gegevens die ten minste in de aanvraag opgenomen moeten zijn. Een onderbouwing van de kosten kan blijken uit een door de aanvrager opgestelde begroting van voorgenomen maatregelen onderbouwd met een energieadvies of een offerte.

Artikelen 11 en 18.

In artikel 11 en 18 zijn, in aanvulling op de gronden uit het Kaderbesluit BZK-subsidies, gronden opgenomen voor een (gedeeltelijke) afwijzing van de subsidie.

Artikelen 12 en 19.

In deze artikelen zijn de verplichtingen opgenomen van de subsidieontvanger. Daarbij is in het eerste lid opgenomen dat de eigenaren waarvoor op grond van deze regeling een subsidie is verleend de activiteiten binnen 12 of 24 maanden moeten hebben uitgevoerd. Mocht deze termijn te kort zijn, dan wordt met het tweede lid de mogelijkheid verschaft om de termijn te verlengen.

Artikelen 13 en 20.

Subsidies voor (combinaties van) verduurzamingsmaatregelen kunnen bestaan uit bedragen tot € 25.000. Uit artikel 23, tweede lid, van het Kaderbesluit volgt dat de minister bij subsidiebedragen tot € 25.000 een voorschot van 100% bij de beschikking tot subsidieverlening verstrekt. Het voorschot wordt in een keer betaald.

Artikelen 14 en 21.

In artikel 14 is artikel 16, tweede lid, onderdeel b, van het Kaderbesluit uitgewerkt. Voor subsidies vanaf 25.000 euro geldt dat de subsidie door de minister wordt vastgesteld nadat de aanvrager de eindverantwoording aan de minister heeft verstrekt. In artikel 21, derde lid is artikel 17, derde lid, onderdeel b, van het Kaderbesluit uitgewerkt. In dit artikellid is opgenomen hoe moet worden aangetoond dat de activiteiten waarvoor de subsidie is verleend, zijn verricht.

Verder zijn in artikel 24 van het Kaderbesluit diverse bepalingen opgenomen voor de vaststelling en betaling van de subsidie. Het betreft onder meer de bepaling dat er voor de subsidie vaststelling een eindverslag over de uitvoering en de resultaten van het project moet zijn opgenomen. Indien uit de verantwoordingsinformatie blijkt dat de uitkering niet, niet geheel, of onrechtmatig is besteed, kan de minister ingevolge artikel 4:57, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht de uitkering ter hoogte van het niet-bestede of onrechtmatig bestede deel terugvorderen.

Artikel 22.

Deze regeling treedt in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van de Staatscourant waarin zij wordt geplaatst. Afgeweken is van de vaste-verandermomenten en van de minimale invoeringstermijn voor inwerkingtreding. Hiertoe is besloten vanwege de dringende opgave die volgt uit het Klimaatakkoord. Het is van belang dat de verduurzaming van maatschappelijk vastgoed zo snel mogelijk van start gaat, ook gezien de vastgelegde koolstofdioxide-emissie reductiedoelstellingen in de Klimaatwet.

De minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening,

Hugo de Jonge